Regionalny Plan Działań na Rzecz Uchodźców z Ukrainy

WERYFIKACJA I REJESTRACJA WOLONTARIUSZY I ORGANIZACJI WOLONTARIACKICH WSPIERAJĄCYCH DZIAŁANIA NA RZECZ UCHODŹCÓW Z UKRAINY

Grudzień 2022 r.

Spis treści

Informacje ogólne 3

Cel niniejszego dokumentu 4

Terminologia 4

Rola Państw przyjmujących 5

Rola podmiotów udzielających pomocy humanitarnej 5

Najważniejsze zalecenia dla Państw przyjmujących 6

Najważniejsze zalecenia dla podmiotów udzielających pomocy humanitarnej 11

Dodatkowe zasoby dotyczące współpracy z wolontariuszami i organizacjami wolontariackimi 13

Zasoby dotyczące prywatnego zakwaterowania uchodźców 13

Załącznik: Pozytywne przykłady praktyk w ramach działań na rzecz uchodźców z Ukrainy 14

Informacje na temat tego dokumentu

Niniejszy dokument został zatwierdzony i przyjęty przez Regionalną grupę roboczą ds. ochrony w ramach działań na rzecz uchodźców z Ukrainy w dniu 18 listopada 2022 r., po uprzednim przeprowadzeniu przeglądu i konsultacji z Grupą zadaniową ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi, Regionalnymi podgrupami roboczymi ds. przemocy ze względu na płeć i ochrony dzieci, a także z Regionalną grupą zadaniową ds. płci. Niniejszy dokument jest na bieżąco zmieniany i regularnie aktualizowany przez Regionalną grupę roboczą ds. ochrony w miarę pojawiania się nowych, obiecujących praktyk.

ZDJĘCIE NA OKŁADCE:
8 kwietnia 2022 r. Olena wraz z dziećmi przygotowuje się do opuszczenia obsługiwanego przez UNCHR i UNICEF ośrodka Blue Dot w Syhocie Marmaroskim w Rumunii, aby udać się w dalszą drogę. Kwiecień 2022 r.
© UNICEF/ Alex Nicodim

Informacje ogólne

W ramach działań na rzecz uchodźców z Ukrainy obserwujemy **ogromną ilość przejawów solidarności** – wolontariusze, prywatne przedsiębiorstwa oraz różne organizacje i grupy zgłaszają się z propozycjami wsparcia dla osób uciekających z Ukrainy, oferując darmowy transport, prywatne zakwaterowanie, usługi tłumaczeniowe lub pomoc w dostępie do różnych usług lub w znalezieniu pracy.

Od momentu, gdy pierwsi uchodźcy z Ukrainy zaczęli przekraczać granicę, wolontariusze i organizacje wolontariackie znaleźli się na **pierwszej linii reagowania kryzysowego**, wypełniając najważniejsze luki i zapewniając wsparcie ratujące życie.

To zaangażowanie w działalność wolontariacką otrzymuje pochwały i wsparcie, jednak obecność wolontariuszy i organizacji wolontariackich na pierwszej linii reagowania na sytuację kryzysową wiąże się również z wieloma rodzajami ryzyka w zakresie ochrony. **Te rodzaje ryzyka obejmują** między innymi:

- brak profesjonalizmu i nieprzestrzeganie podstawowych zasad pomocy humanitarnej i zapewniania ochrony;
- brak mechanizmów rozliczania oraz brak wspólnych standardów i spójności w ramach działań;
- zwiększone ryzyko występowania przemocy ze względu na płeć, przemocy wobec dzieci, handlu ludźmi i innych form wykorzystywania, w tym ze strony zorganizowanych i/lub międzynarodowych siatek przestępczych;
- zwiększone ryzyko narażenia osób uciekających z Ukrainy na wyzyskiwanie i wykorzystywanie seksualne (SEA) ze strony pracowników organizacji humanitarnych;
- rozpowszechnianie nieprecyzyjnych informacji, dezinformacji i szkodliwych plotek, zarówno wśród osób uciekających z Ukrainy, jak i w społeczności przyjmującej.

Należy zauważyć, że **nawet działania podejmowane w dobrej wierze** przez wolontariuszy lub organizacje wolontariackie mogą powodować niezamierzone szkody. Przykładem może być sytuacja, w której wolontariusze oferują uchodźcom wsparcie materialne, którego nie da się utrzymać w dłuższej perspektywie lub które godzi w ich poczucie godności. Co więcej, przyjmowanie dzieci bez opieki w prywatnych domach może odbywać się ze szkodą dla łączenia rodzin lub innych rozwiązań w zakresie opieki, które leżą w najlepszym interesie dziecka, chyba że odbywa się to w ramach ustaleń dotyczących opieki rodzinnej lub zastępczej pod nadzorem władz.

Polska. Uchodźcy z Ukrainy czekają w Warszawie w kolejce, by zarejestrować się do programu pomocy gotówkowej. Marzec 2022 r. © UNHCR/Maciej Moskwa

Cel niniejszego dokumentu

Niniejszy dokument ma zapewnić **wytyczne dla Państw przyjmujących** w zakresie weryfikacji i rejestracji wolontariuszy i organizacji wolontariackich. Dokument zawiera również wytyczne dla ONZ, organizacji pozarządowych i innych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego dotyczące tego, w jaki sposób mogą one poprzez swoje działania operacyjne wspierać i uzupełniać wysiłki podejmowane przez Państwa.

Terminologia

Wolontariat

definiuje się jako nieodpłatną i nieobowiązkową pracę, tj. „czas, który osoby fizyczne poświęcają bez wynagrodzenia na działania wykonywane za pośrednictwem organizacji lub bezpośrednio na rzecz innych osób”.[1]

Wolontariusze

w kontekście niniejszego dokumentu są to osoby prywatne, które z własnej woli zdecydowały się poświęcić znaczną ilość czasu na wspieranie osób uciekających z Ukrainy (które nie stanowią ich najbliższej rodziny) bez otrzymywania wynagrodzenia (chociaż wolontariusze mogą otrzymywać zachęty lub dodatkowe świadczenia). Wolontariuszami mogą być sami uchodźcy lub działający indywidualnie członkowie społeczności przyjmującej.

Weryfikacja

w tym kontekście odnosi się do procesu przeprowadzania oceny uczciwości i odpowiedniości konkretnej osoby lub organizacji. Uczciwość może odnosić się do przestrzegania przez daną osobę lub organizację odpowiednich norm w zakresie praw człowieka i postępowania zgodnie z etyką zawodową.
Weryfikacja ta powinna obejmować co najmniej kontrole rejestrów karnych i może obejmować weryfikację określonych krajowych baz danych (takich jak rejestr przestępców seksualnych). Ogólnym celem procesu weryfikacji jest pomoc Państwom przyjmującym i organizacjom w niedopuszczeniu nieodpowiednich osób lub organizacji do pracy lub wolontariatu w ramach działań na rzecz uchodźców, co mogłoby stwarzać ryzyko dla grup szczególnie narażonych.

Rejestracja

w tym kontekście odnosi się do obowiązkowego rejestrowania i aktualizacji informacji o danej osobie lub organizacji w oficjalnym rejestrze, zgodnie z prawem krajowym lub przyjętą praktyką. Taką rejestrację powinien poprzedzać proces weryfikacji, a informacje powinny być regularnie aktualizowane i weryfikowane przez właściwe organy.

1. Definicja przyjęta przez Międzynarodową Organizację Pracy (ILO), Manual on the Measurement of Volunteer Work, 2011, dokument dostępny online pod adresem: https://www.ilo.org/stat/Publications/WCMS_162119

Zniszczony dom Haliny został wyremontowany przez IOM. Listopad 2022 © IOM Ukraina

Rola Państw przyjmujących

Główna odpowiedzialność za ochronę fizyczną osób na swoim terytorium, w tym osób ubiegających się o azyl, uchodźców, migrantów i obywateli państw trzecich, spoczywa na Państwie przyjmującym.

Rejestracja i weryfikacja wolontariuszy i organizacji wolontariackich w rejestrach urzędowych należy do kompetencji i obowiązków Państwa przyjmującego i powinna być przeprowadzana zgodnie z prawem krajowym i obowiązującymi procedurami.

Rola podmiotów udzielających pomocy humanitarnej

Agencje ONZ, organizacje pozarządowe i społeczeństwo obywatelskie mają do odegrania istotną rolę w nagłaśnianiu konieczności wprowadzenia oficjalnych procedur weryfikacji i rejestracji przez organy rządowe oraz w zwracaniu uwagi na potencjalne zagrożenia związane z ochroną w sytuacjach, w których takie procedury nie zostały jeszcze wdrożone.

Podmioty takie mogą również angażować się i uzupełniać starania Państw przyjmujących poprzez; (1) wsparcie i doradztwo techniczne dla właściwych organów oraz (2) uzupełnianie działań rządowych poprzez, na przykład, inicjatywy zwiększające świadomość i budujące potencjał (zob. przykłady poniżej).

Ponadto wszystkie organizacje humanitarne mają obowiązek przeprowadzać procesy weryfikacji w ramach rekrutacji własnego personelu i wykonawców, w tym pracujących dla nich wolontariuszy; jasno informować o standardach postępowania oczekiwanych od pracowników organizacji humanitarnych, w tym o Sześciu podstawowych zasadach Stałego Komitetu Międzyagencyjnego (IASC) dotyczących wyzyskiwania i wykorzystywania seksualnego (SEA);[2] zapewnić bezpieczne i dostępne ścieżki przekazywania informacji zwrotnych i zgłaszania skarg; a także przeprowadzać ocenę ryzyka i ograniczać ryzyko SEA i innych form niewłaściwego postępowania.

2. Sześć podstawowych zasad Stałego Komitetu Międzyagencyjnego dotyczących wyzyskiwania i wykorzystywania seksualnego, dostępne online pod adresem: https://psea.interagencystandingcommittee.org/update/iasc-six-core-principles.

Najważniejsze zalecenia dla Państw przyjmujących

1 WYZNACZENIE AGENCJI RZĄDOWEJ

Wzywa się Państwa do wyznaczenia odpowiedniej agencji rządowej w celu zapewnienia rejestracji, weryfikacji i nadzoru nad wolontariuszami i organizacjami/grupami wolontariackimi pracującymi na rzecz uchodźców, aby zmniejszyć ryzyko narażenia osób na wyzyskiwanie i wykorzystywanie seksualne ze strony pracowników organizacji humanitarnych oraz na przemoc ze względu na płeć, handel ludźmi i inne formy nadużyć.

Centralnie zarządzana baza danych to dobra praktyka uniemożliwiająca sprawcom przenoszenie się pomiędzy poszczególnymi organizacjami.

2 OFICJALNA REJESTRACJA

Zachęca się Państwa do ustanowienia (lub wzmocnienia) mechanizmów rejestracji wolontariuszy i organizacji/grup wolontariackich, a także zobowiązania do odpowiedniej rejestracji wszystkich wolontariuszy i organizacje/grupy wolontariackie działające na rzecz uchodźców, zarówno w sposób formalny, jak i nieformalny.

Jest to szczególnie ważne w przypadku wszystkich wolontariuszy i organizacji/grup wolontariackich pracujących na przejściach granicznych, w innych punktach tranzytowych oraz w ośrodkach recepcyjnych, a także wszystkich osób prywatnych przyjmujących uchodźców z Ukrainy. Przetwarzanie danych osobowych musi zawsze odbywać się z zachowaniem stosownych przepisów o ochronie danych osobowych i prywatności.

3 WERYFIKACJA

Państwa powinny zapewnić minimalny poziom weryfikacji w ramach rządowych procedur rejestracji, zgodnie z prawem krajowym.

Taki proces weryfikacji powinien obejmować co najmniej systematyczne gromadzenie podstawowych informacji o takich osobach, organizacjach i grupach, a także sprawdzanie ich przeszłości z wykorzystaniem kartotek kryminalnych i historii zatrudnienia. Weryfikacja może również obejmować kontrole innych rejestrów rządowych, sprawdzanie referencji (w tym w poprzednich miejscach zatrudnienia) i/lub rozmowy kwalifikacyjne.

Przetwarzanie danych osobowych musi zawsze odbywać się z zachowaniem stosownych przepisów o ochronie danych osobowych i prywatności.

Najważniejsze zalecenia dla Państw przyjmujących

4 IDENTYFIKACJA

Zarejestrowani wolontariusze oraz organizacje/grupy wolontariackie pracujące na obszarach przygranicznych, w punktach tranzytowych i w ośrodkach recepcyjnych powinni mieć obowiązek posiadania widocznego elementu identyfikacyjnego, wyraźnie potwierdzającego ich tożsamość, powiązania z dowolną organizacją lub organem rządowym oraz oficjalną rejestrację przez odpowiednie organy.

Osobom fizycznym i organizacjom, które nie posiadają ze sobą takich elementów identyfikacyjnych, nie powinno się zezwalać na pracę w tych miejscach, z egzekwowaniem prawa i na podstawie kontroli przeprowadzanych przez właściwe władze krajowe.

5 INFORMACJE

Zaleca się, aby wyznaczony podmiot rządowy organizował regularne spotkania informacyjne i przekazywał informacje wszystkim wolontariuszom i organizacjom/grupom wolontariackim zaangażowanym w działania na rzecz uchodźców, w tym na temat zasad działalności humanitarnej, zasad IASC dotyczących zapobiegania wyzyskiwaniu i wykorzystywaniu seksualnemu oraz zachowania oczekiwanego od wolontariuszy (na przykład z wykorzystaniem kodeksu postępowania wolontariusza i przykładowej ulotki „Co robić, a czego nie robić"), a także gdzie zgłaszać wszelkie obawy, skargi lub potencjalne działania o charakterze przestępczym.

Agencje ONZ, organizacje pozarządowe lub inne podmioty udzielające pomocy humanitarnej mogą, stosownie do potrzeb, zostać poproszone o wsparcie wyznaczonych organów rządowych w prowadzeniu takich spotkań informacyjnych.

6 PRYWATNE ZAKWATEROWANIE

Państwa powinny być zachęcane do wprowadzenia wymogu, aby każda prywatna firma bądź organizacja pozarządowa lub organizacja społeczeństwa obywatelskiego oferująca zakwaterowanie uchodźcom i innym osobom objętym ochroną posiadała procedury weryfikacji gospodarzy oferujących zakwaterowanie oraz mechanizmy poufnego przekazywania informacji zwrotnych i składania skarg w przypadku pojawienia się jakichkolwiek problemów. Powinno to również dotyczyć prywatnych firm i organizacji pozarządowych/społeczeństwa obywatelskiego, które oferują zakwaterowanie za pośrednictwem platform internetowych.

Najważniejsze zalecenia dla Państw przyjmujących

7 TRANSPORT ZORGANIZOWANY

Państwa powinny zapewnić, aby każda prywatna firma lub organizacja transportująca uchodźców przez oficjalne przejścia graniczne lub z takich przejść do innych lokalizacji, a także dalej do innych krajów, została uprzednio zarejestrowana i zweryfikowana przez odpowiednie organy.

Takie firmy i organizacje powinny mieć obowiązek udzielenia potencjalnym klientom jasnych informacji na temat miejsca docelowego transportu, przewidywanego czasu podróży oraz wszelkich kosztów i wymaganych dokumentów. Kierowcy i pracownicy powinni nosić widoczny identyfikator oraz podlegać rejestracji i weryfikacji zgodnie z zasadami opisanymi powyżej.

8 TRANSPORT PRYWATNY

Na przejściach granicznych odpowiednie organy państwowe (policja lub straż graniczna) powinny być zachęcane do sprawdzania, rejestrowania i śledzenia w systemie prywatnych pojazdów oferujących transport uchodźcom, na przykład wymagając do kierowcy przedstawienia dokumentu identyfikacyjnego, pytając o relacje z osobami, które przewozi oraz zapisując numer rejestracyjny pojazdu i miejsce docelowe. Zaleca się, aby informacje te były gromadzone i rejestrowane w sposób ustandaryzowany i systematyczny.

W stosownych przypadkach i w miarę możliwości wdrożony mógłby zostać mechanizm raportowania zwrotnego, potwierdzający bezpieczny przyjazd przewożonych osób do celu za pośrednictwem specjalnej platformy cyfrowej (przy zapewnieniu ochrony danych).

9 EGZEKWOWANIE REJESTRACJI

Należy zachęcać Państwa do wprowadzenia wymogu, aby na wszystkich przejściach granicznych i innych kluczowych punktach tranzytowych (dworce kolejowe i autobusowe), na które przyjeżdżają lub przez które przejeżdżają osoby, działały wyszkolone organy ścigania – w tym w miarę możliwości jednostki zwalczające handel ludźmi i funkcjonariusze specjalizujący się w sprawach ochrony dzieci i przemocy ze względu na płeć/przemocy domowej – w celu egzekwowania powyższych wymogów, np. poprzez kontrolowanie czy przebywające w tych miejscach osoby podające się za wolontariuszy noszą widoczne identyfikatory i czy zostały odpowiednio zarejestrowane.

Najważniejsze zalecenia dla Państw przyjmujących

10 PODNOSZENIE ŚWIADOMOŚCI

Należy zachęcać Państwa do inicjowania (lub wzmacniania), przy wsparciu agencji ONZ, organizacji pozarządowych lub innych podmiotów udzielających pomocy humanitarnej, programów podnoszenia świadomości i rozpowszechniania informacji związanych z procedurami weryfikacji i rejestracji obowiązującymi w Państwie przyjmującym, standardami postępowania oczekiwanymi od wolontariuszy i organizacji wolontariackich, a także informacji o tym, gdzie i w jaki sposób przekazywać informacje zwrotne i składać skargi, w tym dotyczące wyzyskiwania lub wykorzystywania seksualnego, potencjalnej działalności przestępczej lub innych incydentów. Działania te powinny obejmować funkcjonowanie krajowych infolinii ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi oraz infolinii policyjnych.

11 OCHRONA DZIECI PRZED KRZYWDZENIEM I PRZECIWDZIAŁANIE KRZYWDZENIU

Zważywszy na szczególnie wysoki stopień narażenia dzieci migrantów i uchodźców oraz odpowiedzialność wszystkich osób i organizacji pracujących z nimi za działanie w sposób, który nie wyrządzi im dalszej krzywdy, Państwa przyjmujące powinny dopilnować, aby zarejestrowani wolontariusze i organizacje/grupy wolontariackie mające kontakt z dziećmi posiadały wiedzę na temat podstawowych zasad ochrony dzieci przed krzywdzeniem i przeciwdziałania krzywdzeniu i były przeszkolone w tym zakresie, a także przestrzegały jasnego kodeksu postępowania podczas realizacji swoich działań. Od organizacji i osób fizycznych należy oczekiwać, że będą działać w sposób, który gwarantuje, że nadrzędnym celem jest zawsze najlepszy interes dziecka. Oznacza to między innymi posiadanie solidnych i jawnych polityk i procedur organizacyjnych w zakresie ochrony dzieci przed krzywdzeniem i przeciwdziałania krzywdzeniu, w tym jasnych oczekiwań dotyczących pożądanych wzorców zachowań i postępowania. Rozwiązania te powinny również obejmować szkolenia w zakresie komunikacji przyjaznej dzieciom i przyjęcie podejścia uwzględniającego potrzeby dzieci, które bierze pod uwagę prawo dziecka do indywidualnej ochrony i uwzględnia szczególne potrzeby, poglądy i obawy każdego dziecka. Tam, gdzie to możliwe, należy udostępnić przyjazne dzieciom informacje o tym, gdzie i jak zgłosić skargę lub skontaktować się ze służbami odpowiedzialnymi za ochronę dzieci, krajową infolinią ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi i infolinią policyjną.

12 PROWADZENIE ROZMÓW I KOMUNIKACJA Z UWZGLĘDNIENIEM KWESTII ZWIĄZANYCH Z PŁCIĄ

W świetle kontekstu płciowego działań na rzecz uchodźców, jako że większość uchodźców z Ukrainy to kobiety i dzieci, ważne jest, aby podczas rekrutacji wolontariuszy i zatrudniania personelu zapewnić odpowiednią proporcję płci, która będzie stanowić zarówno środek zapobiegawczy, jak i ochronny, dając kobietom i dziewczętom możliwość zwrócenia się o pomoc do osoby takiej samej płci. Jest to szczególnie istotne w przypadku wyspecjalizowanego personelu pracującego na granicy, który może prowadzić rozmowy z kobietami, które mogły zostać pokrzywdzone przestępstwem handlu ludźmi. Niezwykle ważne jest również, aby szkolenia dotyczące pierwszej pomocy psychologicznej, wyzyskiwania i wykorzystywania seksualnego (SEA), przemocy ze względu na płeć (GBV) i bezpiecznych ścieżek kierowania stanowiły część obowiązkowego szkolenia wszystkich wolontariuszy i organizacji pierwszego kontaktu, ponieważ mogą one mieć w trakcie swojej pracy kontakt z osobami pokrzywdzonymi i w związku z tym powinny być przygotowane do przekazywania informacji zgodnie z minimalnymi wytycznymi i zasadą „nie szkodzić".

Zaleca się również organizację szkoleń z zakresu prowadzenia rozmów w sposób wykluczający wtórną traumatyzację dla wszystkich pracowników/organizacji pierwszego kontaktu, mogących uczestniczyć w rozmowach/weryfikacji/ocenie potencjalnych przypadków handlu ludźmi/przemocy ze względu na płeć/wyzyskiwania i wykorzystywania seksualnego.

Rumunia. Zajęcia terapii przez sztukę dla ukraińskich dzieci uchodźczych, maj 2022 r.
© UNHCR / Andrew McConnell

Najważniejsze zalecenia dla podmiotów udzielających pomocy humanitarnej

1 Przekazywanie informacji i budowanie kompetencji wolontariuszy i organizacji wolontariackich w zakresie procedur rejestracji i weryfikacji, a także podstawowych standardów humanitarnych i ochrony oraz standardów postępowania oczekiwanych od pracowników organizacji humanitarnych.

Należy również organizować regularne zebrania informacyjne z udziałem wolontariuszy, aby zapewnić wymianę dokładnych i aktualnych informacji wśród uchodźców i obywateli państw trzecich.

Dostosowywanie, tłumaczenie i rozpowszechnianie wytycznych lub materiałów informacyjnych dotyczących procedur rejestracji i weryfikacji oraz z zakresu współpracy z uchodźcami, a w szczególności dziećmi uchodźczymi, standardów humanitarnych i ochrony, kodeksów postępowania, a także mechanizmów przekazywania informacji zwrotnych i składania skarg.

2 Zacieśnianie partnerstw i współpracy z zarejestrowanymi i zweryfikowanymi wolontariuszami, społeczeństwem obywatelskim i lokalnymi organizacjami pozarządowymi, które biorą udział w działaniach na rzecz uchodźców, oraz w razie potrzeby wspieranie ich pracy za pomocą dodatkowych zasobów. Szczególnie istotne znaczenie ma nawiązywanie współpracy z sieciami lub grupami wolontariuszy kierowanymi przez kobiety.

3 Gromadzenie informacji na potrzeby identyfikacji i analizy trendów oraz zmieniających się zagrożeń w zakresie ochrony związanych z wolontariuszami i organizacjami wolontariackimi z perspektywy płci i intersekcjonalności, w celu opracowania odpowiednich strategii ograniczania ryzyka i podnoszenia świadomości.

4 Ścisła współpraca z regionalnymi i krajowymi mechanizmami koordynacji w zakresie zwalczania handlu ludźmi, w tym w zakresie wymiany, analizy i przekazywania informacji na temat procedur weryfikacji i rejestracji oraz innych środków mających na celu zwalczanie handlu ludźmi wprowadzonych w kontekście działań na rzecz uchodźców z Ukrainy.

5 Inicjowanie kampanii podnoszących świadomość/kampanii informacyjnych i angażowanie się w regularny dialog ze społecznościami uchodźców i społecznościami przyjmującymi na temat istniejących procedur rejestracji i weryfikacji oraz standardów postępowania oczekiwanych od pracowników organizacji humanitarnych, a także dbanie, aby poglądy i opinie osób uciekających z Ukrainy i społeczności ich przyjmujących były brane pod uwagę przy projektowaniu i dostosowywaniu interwencji.

6 Upewnienie się, że wszystkie podmioty udzielające pomocy humanitarnej angażujące się w działania na rzecz uchodźców posiadają skuteczne mechanizmy przekazywania informacji zwrotnych i składania skarg, oraz przyjęły procedury rozpatrywania zarzutów dotyczących wyzyskiwania i wykorzystywania seksualnego w sposób stawiający na pierwszym miejscu dobro osoby pokrzywdzonej. Informacje o tym, jak uzyskać dostęp do takich mechanizmów, powinny być szeroko rozpowszechniane, z uwzględnieniem płci, wieku i kwestii dotyczących różnorodności.

Najważniejsze zalecenia dla podmiotów udzielających pomocy humanitarnej

7 Upewnienie się, że wszystkie organizacje zatrudniające wolontariuszy, którzy mogą mieć kontakt z osobami, które doświadczyły przemocy ze względu na płeć i osobami zagrożonymi taką przemocą, posiadają polityki, procedury i szkolenia obejmujące każdy aspekt współpracy z osobami, które doświadczyły przemocy ze względu na płeć.

16 marca 2022 r., uciekając przed wojną na Ukrainie, Diana wraz z dwójką dzieci rejestruje się w punkcie Blue Dot na przejściu granicznym w Syhocie Marmaroskim w północnej Rumunii. © UNICEF / Adrian Holerga

8 Weryfikacja i rejestracja tylko w niewielkim stopniu zapewnią bezpieczeństwo dzieciom i innym szczególnie narażonym grupom, dlatego organizacje zatrudniające wolontariuszy, którzy mają kontakt z dziećmi powinny bezwzględnie posiadać skuteczne polityki, procedury i szkolenia w zakresie ochrony dzieci przed krzywdzeniem i przeciwdziałania krzywdzeniu. W tym:

- bezpieczniejsze procesy rekrutacji w celu uniemożliwienia nieodpowiednim osobom podjęcia pracy lub wolontariatu;
- procesy zarządzania ryzykiem, które umożliwiają ocenę ryzyka dla wszystkich działań z udziałem dzieci i młodzieży, w tym identyfikację ryzyka związanego z ochroną przed krzywdzeniem i przeciwdziałaniem krzywdzeniu oraz opracowanie strategii ograniczenia tego ryzyka;
- polityki i procesy reagowania i zgłaszania wszelkich kwestii i obaw związanych z ochroną dzieci przed krzywdzeniem i przeciwdziałaniem krzywdzeniu, które są widoczne i dostępne dla wszystkich, zwłaszcza dzieci, w tym dla osób niepełnosprawnych;
- oczekiwane standardy zachowania w formie prostego kodeksu postępowania lub równoważnego dokumentu, który zawiera jasne instrukcje dotyczące oczekiwanych i zabronionych zachowań. Powinny one obejmować takie instrukcje, jak zakaz pracy sam na sam z dziećmi, wymóg pracy w sposób, który stawia prawa dzieci w centrum wszystkich naszych działań, a także wymóg pracy w sposób przejrzysty i odpowiedzialny oraz natychmiastowego zgłaszania wszelkich podejrzeń przełożonemu lub innej osobie wyznaczonej do kontaktu. Standardy te powinny również jasno określać możliwe konsekwencje naruszenia kodeksu postępowania.
- szkolenia i inne formy kształcenia w zakresie ochrony dzieci przed krzywdzeniem i przeciwdziałania krzywdzeniu, aby pracownicy i wolontariusze wiedzieli, czego się od nich oczekuje i jak zgłaszać podejrzenia (w ramach procedur wewnętrznych i/lub organom ścigania, w zależności od okoliczności i tego, czy mogło dojść do popełnienia przestępstwa);
- jasne zasady nadzoru nad wolontariuszami pracującymi z dziećmi;
- jasne zasady dotyczące bezpieczeństwa danych dzieci.

Dodatkowe zasoby dotyczące współpracy z wolontariuszami i organizacjami wolontariackimi

Zarządzanie wolontariatem w Czerwonym Krzyżu/Czerwonym Półksiężycu (RC)

Wolontariat w sytuacjach kryzysowych: Praktyczne wytyczne (RC)

Bezpieczniejsza rekrutacja wolontariuszy (NCVO)

Ulotka informacyjna: bezpieczna rekrutacja (RSH)

Jak opracować organizacyjną politykę ochrony przed krzywdzeniem i przeciwdziałania krzywdzeniu (RSH)

Zasady tworzenia lub aktualizacji kodeksu postępowania (RSH)

Przykładowa ulotka dla wolontariuszy „Co robić, a czego nie robić" (UNHCR)

Przykładowy Kodeks postępowania (UNHCR)

Przykładowy Kodeks postępowania wolontariusza do podpisania (UNHCR)

Przykładowy zbiór 11 kluczowych komunikatów dotyczących ochrony przed krzywdzeniem i przeciwdziałania krzywdzeniu (UNHCR)

Zasoby dotyczące prywatnego zakwaterowania uchodźców

Solidarność i zakwaterowanie: Wspieranie bezpiecznych domów (Komisja Europejska)

Wsparcie mieszkaniowe dla uchodźców z Ukrainy w krajach przyjmujących (OECD)

Przegląd wybranych doświadczeń w ramach programów sponsorskich Ukraine Family i Homes for Ukraine (Seeking Sanctuary)

Załącznik: Pozytywne przykłady praktyk w ramach działań na rzecz uchodźców z Ukrainy

W **Rumunii** Dyrekcja ds. sytuacji nadzwyczajnych wprowadziła wymóg uprzedniej rejestracji wszystkich autobusów i minibusów przewożących osoby z oficjalnych przejść granicznych. Na granicy znajduje się biuro weryfikujące zarejestrowane pojazdy. Ponadto lokalna policja przeprowadza wyrywkowe kontrole prywatnych pojazdów oferujących transport osobom fizycznym, w tym kontrole tożsamości i krótkie rozmowy. Wykonywane są zdjęcia dokumentów tożsamości kierowców oraz zapisywane są numery rejestracyjne pojazdów.

Na **Węgrzech** grupa zadaniowa ds. ochrony przed wyzyskiwaniem i wykorzystywaniem seksualnym (PSEA) opracowała i przetłumaczyła Zobowiązanie wolontariusza i Kodeks postępowania przeznaczony do podpisania przez wolontariuszy, a także 11 kluczowych komunikatów dotyczących ochrony przed krzywdzeniem i przeciwdziałania krzywdzeniu (dostępne tutaj: https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine/location/10783).

W **Czechach** pracę wolontariuszy reguluje ustawa o wolontariacie, nakładając między innymi wymóg uzyskania przez organizację korzystającą z pracy wolontariuszy formalnej akredytacji przez wielofunkcyjny Komitet ds. Akredytacji (zob. art. 6 wspomnianej ustawy, dostępny tu: https://www.legislationline.org/documents/id/5788).

W **Polsce** Sieć PSEA przeprowadziła w maju 2022 r. ocenę ryzyka w obszarze ochrony przed wyzyskiwaniem i wykorzystywaniem seksualnym (PSEA), która obejmowała ankietę na temat istniejących mechanizmów weryfikacji przeprowadzoną wśród członków sieci.

Na szczeblu regionalnym, **Komisja Europejska** wydała wytyczne dotyczące bezpiecznego schronienia „Solidarność i zakwaterowanie: Wspieranie bezpiecznych domów, kluczowe zasady i praktyki" dla osób prywatnych przyjmujących osoby uciekające z Ukrainy (dostępne tutaj: https://home-affairs.ec.europa.eu/safe-homes-guidance_en).

UNHCR wydał ulotkę **„Co robić, a czego nie robić"** dla wolontariuszy angażujących się w działania na rzecz uchodźców z Ukrainy (dostępna tutaj: https://data.unhcr.org/en/documents/details/95498).

UNICEF nawiązał współpracę ze **Światową Organizacją Ruchu Skautowego (WOSM)**, dbając o stosowanie wysokich standardów ochrony dzieci przed krzywdzeniem i przeciwdziałania krzywdzeniu w ramach wszystkich uzgodnionych działań na rzecz dzieci uchodźczych z Ukrainy z udziałem personelu i wolontariuszy. W oparciu o najlepsze praktyki w zakresie ochrony przed krzywdzeniem i przeciwdziałania krzywdzeniu oraz porozumienie w sprawie stosowania globalnej polityki WOSM w tym zakresie na szczeblu lokalnym i krajowym w celu zapewnienia niezmiennie wysokich standardów, WOSM otrzymała wsparcie dotyczące kodeksów postępowania dla dorosłych i dzieci, nadzoru nad dziećmi i młodzieżą, mechanizmów zgłaszania podejrzeń dotyczących krzywdzenia, a także wsparcie w obszarze rekrutacji, szkolenia i nadzoru nad lokalnymi wolontariuszami. W rezultacie od czerwca do sierpnia 2022 r. w 9 krajach bezpiecznie zorganizowano 500 letnich obozów i zajęć dla około 21 105 dzieci, z których około 8347 pochodziło z Ukrainy.

Regionalny Plan Działań na Rzecz Uchodźców z Ukrainy

Weryfikacja i rejestracja wolontariuszy i organizacji wolontariackich wspierających działania na rzecz uchodźców z Ukrainy

Grudzień 2022 r.